Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu.

NR. 15 **Poznań, dnia 1 sierpnia 1936** **ROK 15**

Wydawca: **Związek Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu**
ul. Rzeczypospolitej nr. 1 Telefon nr. 25-95

Wzrost obrotów i zatrudnienia w Polsce w ciągu ostatnich miesięcy.

Ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej w porównaniu z najniższym swoim poziomem z roku 1932 zwiększył się o przeszło 30%, osiągając w maju r. b. poziom 71,1 w porównaniu z przeciętną dla r. 1932 — 53,7.

Wzrost produkcji znajduje swój odpowiednik w zwiększeniu się zbytu poszczególnych artykułów na rynku wewnętrznym np. zużycie energji elektycznej za I kwartał 1935 r. wynosiło 407,992,000 kwh, za I kwartał 1936 r. wynosi 425,820,000 kwh, a więc zbyt energji elektrycznej wykazuje wzrost o 17,828,000 kwh.

Ilość czynnych zakładów w przemyśle przetwórczym, zatrudniającym 20 i więcej robotników, wynosząca w kwietniu 1934 r. 3,903 zakładów zwiększa się do 3,977 zakładów w kwietniu 1935 r. i dochodzi do liczby 3.999 zakładów czynnych w marcu 1936 r. Natomiast ilość zakładów nieczynnych tego rodzaju w przemyśle przetwórczym stale maleje i z liczby 1.383 zakładów nieczynnych w kwietniu 1934 r. spada do 1.250 tych zakładów w kwietniu 1935 r., by zmniejszyć się do liczby 1.192 w marcu 1936 r.

Jeżeli chodzi o zatrudnienie robotników w przemyśle przetwórczym, to możemy zanotować również wzrost ilości zatrudnionych robotników w tym przemyśle. Tak więc w całym przemyśle przetwórczym w kwietniu 1934 r. było zatrudnionych 375. 108 robotników, poczem liczba zatrudnionych robotników wzrasta w kwietniu 1935 r. do 396. 956, by osiągnąć w 1936 r. liczbę 431.902 zatrudnionych robotników. Należy nadmienić, że szybszy wzrost zatrudnienia robotników przejawia się zwłaszcza w przemyśle metalowym, mineralnym i drzewnym. Zwiększenie zatrudnienia robotników nastąpiło jednak bez wyjątku we wszystkich działach przemysłu przetwórczego.

W dziedzinie inwestycyj obserwujemy wzrost ogólnego wskaźnika inwestycji z 38,7 w r. 1934 do 45, w 1935 r. i 48, 3 w pierwszym kwartale r. 1936. Wskaźnik budownictwa mieszkaniowego w I kwartale r. b. zwiększył się w porównaniu z 1932 r. o 54,2% a w porównaniu z I kwartałem ub. roku o 27,8%. W związku z tem zatrudnienie w przemysłach budowlanym, mineralnym, metalowym i drzewnym, które w maju r. ub. wynosiło 162.000 osób, wzrosło w maju r. b. do 192.000 osób, a więc o przeszło 16%.

Wartość produkcji całego skartelizowanego przemysłu przetwórczego wzrosła w lutym r. b. w stosunku do stycznia rb. o 7%. (z 30.318.000 zł na 33.325.000 zł) przy niezmienionym prawie stanie kartelizacji tego przemysłu i niezmienionych cenach skartelizowanych towarów.

Jedynie zbyt węgla nie wykazuje ostatnio wzrostu, ale i tu możemy zaobserwować, że np. na cele przemysłowe zbyt węgla powiększył się z 2.128.119 ton w I kwartale 1935 r. na 2.203.875 ton w I kwartale 1936 r., a więc zbyt węgla na cele przemysłowe wzrósł ostatnio o 75.756 ton.

Natomiast duży wzrost wykazuje produkcja w naszem hutnictwie żelaznem. Wytwórczość walcowni, która jest decydująca dla ogólnej produkcji hut żelaznych, wzrosła w maju r. b. w stosunku do maja r. ub. o 19.100 ton, a w czerwcu r. b. w stosunku do czerwca r. ub. o 27.900 ton. Produkcja wytworów walcownianych w czerwcu r. b. wyniosła 76.200 ton, a w maju r. b. 75.500 ton, a więc wzrosła o 700 ton. Również duży wzrost wykazuje produkcja w innych działach hutnictwa żelaznego. I tak, produkcja surówki w czerwcu r. ub. wynosiła 27.800 ton, a w czerwcu r. b. — 55.000 ton, produkcja stali w czerwcu r. ub. wynosiła 66.900 ton, a w czerwcu r. b. wzrosła do 98.400 ton. Najmniej wzrosła produkcja rur żelaznych i stalowych, która w czerwcu r. ub. wynosiła 4.200 ton, a w czerwcu r. b. — 5.200 ton.

W czerwcu r. b. w porównaniu z czerwcem r. ub. wytwórczość wszystkich działów hutnictwa żelaznego wzrosła: surówki o 98%, stali o 47,3%, wytworów walcownianych o 57,9% i rur o 23,2%.

Również wzrost wytwórczości wykazuje hutnictwo cynkowe i ołowiane. W czerwcu r. b. produkcja w tej gałęzi hutnictwa wzrosła w porównaniu z czerwcem r. ub. następująco: cynku o 3,1%, blachy cynkowej o 46,1% i kwasu siarkowego o 4,2%

Powyższe dane cyfrowe zdają się potwierdzać opinję, że wchodzimy w okres zwyżkowej konjunktury.

Konsolidacja samorządu gospodarczego.

Współpraca samorządów gospodarczych przemysłu i handlu, rolnictwa i rzemiosła uległa ostatnio poważnemu pogłębieniu. Wyrazem tego jest stworzenie dwóch form organizacyjnych, które stanowić będą podstawę kolaboracji izb przemysłowo-handlowych rolniczych i rzemieślniczych na odcinku handlu zagranicznego i handlu wewnętrznego, w postaci Rady Handlu Zagranicznego samorządów i organizacji gospodarczych oraz Międzysamorządowej Komisji Handlu Wewnętrznego. Dotychczas jedyną stałą formą organizacyjną współpracy samorządów gospodarczych była Rada Traktatowa. Wyniki prac tej instytucji i zdobyte na ich podstawie doświadczenia świadczą o możliwości uzgadniania interesów wszystkich działów gospodarstwa społecznego na płaszczyźnie interesu publicznego. Należy więc sądzić, że rozbudowa współpracy izb przemysłowo-handlowych, rolniczych i rzemieślniczych na zasadach organizacyjnych, których dodatnie strony zostały już wypróbowane w pracach Rady Traktatowej — da również wyniki pomyślne dla państwa i całokształtu życia gospodarczego.

Jak wiadomo w sprawie bliższych podstaw organizacyjnych Rady Handlu Zagranicznego, prowadzone są obecnie romowy na terenie poszczególnych samorądów oraz organizacji gospodarczych, które również będą należały do Rady. Natomiast zręby organizacyjne Międzysamorządowej Komisji Handlu Wewnetrznego, która rozpocznie pracę we wrześniu, są już ustalone. Mianowicie, jak się dowiadujemy, w skład tej komisji wchodzi 8 przedstawicieli Związku Izb Przemysłowo-Handlowych (w tem 4 dla spraw obrotu artukułami rolnemi oraz 4 dla spraw obrotu artykułami przemysłowemi); 5 przedstawicieli Związku Izb i Organizacji Rolniczych (w tem 3 dla spraw obrotu artykułami rolniczemi i 2 dla spraw obrotu artykułami przemysłowemi); 3 przedstawicieli Związku Izb Rzemieślniczych

(w tem 1 dla spraw obrotu artykułami rolniczemi i 2 dla spraw obrotu artykułami przemysłowemi), jeden przedstawiciel spółdzielczości, zaproszony przez Związek Izb Przemysłowo - Handlowych w porozumieniu z pozostałemi Związkami Samorządu gospodarczego. Przewidywany jest również udział w zebraniach Komisji w charakterze uczestników — przedstawicieli samorządu terytorjalnego.

W sprawie reorganizacji Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

Związek Izb Przemysłowo - Handlowych opinjował ostatnio projekty rozporządzeń, zmierzających do reorganizacji Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

Związek Izb wypowiedział się przeciwko projektowanej rewizji podstaw finansowych tej instytucji w kierunku oparcia jej dochodów na przymusowych świadczeniach powszechnych.

Zdaniem Związku Izb koniecznem jest usunięcie wielotorowości prac normalizacyjnych, prowadzonych równolegle w Prezydjum Rady Ministrów, w M. S. Wojskowych, w M. Komunikacji, w M. Poczt i Telegrafów oraz w Polskim Komitecie Elektrotechnicznym. Związek Izb podkreślił, że zamierzoną nowelizację odnośnych przepisów o ustroju i zakresie działania P. K. N. należy uzyskać dla nadania mu charakteru centralnej organizacji normalizującej, która winna mieć nietylko ewidencję, ale i wpływ na wszelkie oficjalne prace normalizacyjne.

Skarb. - Finanse

Wymiar podatku dochodowego na r. 1936 musi być oparty na materjale faktycznym.

Ministerstwo Skarbu poleciło w tych dniach, aby przy wymiarze podatku dochodowego na 1936 r. wszystkie urzędy skarbowe zastosowały wskazówki zawarte w poprzednio wydanych w tej sprawie okólnikach i w oparciu o doświadczenie, zdobyte w roku ubiegłym, dążyły do zrealizowania w szerszem rozumieniu zasadniczego postulatu ordynacji podatkowej tj. oparcia wymiaru na materjale faktycznym. W b. r. obowiązują zatem w szczególności zawarte w powyższych okólnikach wskazówki co do skrupulatnego kompletowania materjałów wymiarowych, współdziałania płatników przy ustalaniu podstaw wymiaru, badanie zeznań, ksiąg i dokumentów, składanych przez płatników itd.

Ustalenie dochodów na podstawie norm szacunkowych należy ograniczyć i stosować je dopiero jako środek ostateczny w wypadkach rzeczywistej trudności w ustaleniu podstawy wymiaru na podstawie ścisłych materjałów.

Przy ustalaniu średniej dochodowości przedsiębiorstw handlowych, przemysłowych, zajęć przemysłowych, oraz wolnych zajęć zawodowych należy baczyć, aby rozpiętość stawek pomiędzy poszczególnemi okręgami jednej izby i pomiędzy poszczególnemi izbami nie była dla jednych i tych samych branż zbyt znaczna, wobec czego pożądane jest wzajemne porozumienie się ze sobą izb sąsiadujących.

Specjalną uwagę należy zwrócić na wymiar podatku dla płatników, którzy w r. 1935 opłacali zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu. Ze względu bowiem na okoliczność, że podatek ten był ustalany na podstawie przeciętnych obrotów lat ubiegłych, kwoty w ten sposób ustalonego obrotu nie mogą służyć za podstawę do ustalenia dochodów płatników na rok podatkowy 1936, toteż podstawą wymiaru powinien być obrót faktycznie osiągnięty w 1935 r. ustalony indywidualnie dla każdego płatnika. Ustalenie obrotów dla celów wymiaru podatku dochodowego powinno się opierać na zebranych lub otrzymanych przez urzędy w 1935 r. materjałach podatkowych, na dokonanych w ciągu tegoż roku lustracjach przedsiębiorstw i na opinjach biegłych.

System powyższy należy również stosować w odniesieniu do płatników opłacających scalony podatek przemysłowy, i w każdym wypadku ustalać specjalnie obrót przedsiębiorstwa, dokonany artykułami, podlegającemi scalonemu podatkowi.

Norm dla określania średniej dochodowości nieruchomości budynkowych nie należy ustalać, natomiast należy w każdym wypadku ustalać podstawy wymiaru drogą zestawienia przedkładanych dowodów na przychody i rozchody nieruchomości. Jedynie w odniesieniu do budynków, położonych w małych miastach i w gminach wiejskich, w wypadkach niemożności ustalenia dochodu na podstawie ścisłych danych o przychodach i rozchodach dopuszczalne jest stosowanie norm, które jednak wymagają uprzedniej aprobaty Min. Skarbu.

Jednocześnie Ministerstwo Skarbu wyznaczyło dzień 30. IX. br. jako ostateczny termin ukończenia przez urzędy skarbowe wymiaru podatku dochodowego na 1936 r. zarówno dla osób, nie prowadzących ksiąg, jak i prowadzących księgi.

Zaliczenie nadpłaty podatku.

Na tle sposobu zaliczania nadpłat podatkowych przez władzę skarbową powstają dość liczne spory, sprowadzające się do tego, że urzędy skarbowe nie liczą się zupełnie z wolą płatników, co do zaliczenia nadpłaty na ten podatek, który jest dla podatnika najbardziej uciążliwy, lecz dokonywują zaliczenia bez porozumienia się z płatnikami, a często wbrew ich woli. Spory na tem tle powstałe zaogniają się jeszcze bardziej w tych wypadkach, jeżeli nadpłata podatkowa zaliczona zostanie na taką należność Skarbu Państwa, co do której podatnik uzyskał pewne ulgi.

Na tle powyższych zagadnień ukazało się orzeczenie Najwyższego Trybunału Administracyjneego L. Rej. 1652/33, w którym Trybunał wyjaśnił, że zaliczenie nadpłaty wbrew woli podatnika na zaległość podatkową, co do której przyznano płatnikowi ulgi w postaci spłaty ratalnej, nie jest dopuszczalne.

Uchwała dyskwalifikująca księgi po wniesieniu przez płatnika odwołania.

Jeśli uchwała, dyskwalifikująca księgi handlowe płatnika, wydana została dopiero po wniesieniu odwołania, obowiązkiem władzy jest zarządzić przed wydaniem decyzji na odwołanie doręczenie tej uchwały płatnikowi z pouczeniem, że służy mu prawo złożenia oświadczenia, a w razie skorzystania przez niego z tego prawa, rozpoznać treść tego oświadczenia równosześnie

z odwołaniem (wyrok N. T. A. z dn. 2. X. 1935 r., l. rej. 2777/33).

Płatnik w zeznaniu o obrocie powołał się na prawidłowe księgi handlowe, zaczem był chroniony przywilejem, określonym w art. 76 ust. 3 i 4 ustawy. Władza wymiarowa uznała wprawdzie księgi handlowe za nieprawidłowe, odnośna jednak decyzja wydana została dopiero po wniesieniu przez płatnika odwołania, na skutek zgłoszonego w niem zarzutu w tym względzie. Pozwana władza skarbowa, przyznając powyższy fakt, twierdziła, iż płatnik miał prawo uzupełnienia odwołania z uwagi na doręczenie decyzji, dyskwalifikującej księgi, przed wpływem terminu odwoławczego.

Najwyższy Trybunał Administracyjny wyjaśnił, iż zajęte przez władzę skarbową stanowisko nie da się wyprowadzić ani z postanowień ustawy o podatku przemysłowym, ani też z zasad prawidłowego postępowania, zwłaszcza, gdy płatnik nie ponosi żadnej winy w tem, że władza wymiarowa nie dopełniła obowiązku, ciążącego na niej w myśl wyraźnego przepisu art. 76 ust. 3 ustawy, zaś uchwała, dyskwalifikująca księgi handlowe, powzięta została dopiero po wniesieniu odwołania i bezpośrednio przed upływem terminu odwoławczego. W tym stanie rzeczy prawa obrony płatnika z art. 76 ust. 3 i 4 zostały, na skutek wadliwego postępowania, obu instancyj, zupełnie anulowane. Dlatego też władza II instancji powinna była przed wydaniem decyzji na odwołanie zarządzić ponowne doręczenie uchwały w sprawie ksiąg płatnika z pouczeniem, że służy mu prawo wniesienia oświadczenia co do skonstatowanych wadliwości ksiąg i w razie skorzystania przez płatnika z tego środka, poddać go rozpoznaniu równocześnie z odwołaniem, zgodnie z postanowieniem art. 89 i 91 ustawy.

Należy nadmienić, że aczkolwiek decyzja odwoławcza podtrzymała decyzję władzy wymiarowej w sprawie dyskwalifikacji ksiąg handlowych, to jednak Najwyższy Trybunał Administracyjny nie uznał tego faktu za sanację wadliwości postępowania wymiarowego, a to z uwagi na to, iż płatnik nie mógł wogóle zająć w postępowaniu administracyjnem stanowiska odnośnie do przyczyn dyskwalifikacji ksiąg handlowych, przyjętych w tej decyzji.

Świadectwa przemysłowe w Wielkopolsce.

Na terenie województwa poznańskiego wykupiono na r. 1936 ogółem 48.439 świadectw przemysłowych. Z liczby tej przypada na przedsiębiorstwa handlowe 26.656 świadectw, na przedsiębiorstwa przemysłowe — 21.582, oraz na zajęcia przemysłowe (dla osób nie posiadających odrębnego zakładu pracy) — 201 świadectw.

Suma uzyskana przez skarb Państwa z tytułu wykupienia świadectw przemysłowych w Poznańskiem wynosi 1.783.219 zł.

Liczba świadectw wykupionych w poszczególnych kategorjach wynosi: A) dla przedsiębiorstw handlowych: kat. I — 49, kat. II — 1.846, III — 8.593, IV — 15.856, Va — 47, Vb — 265. B) dla przedsiębiorstw przemysłowych kat. I — 20, kat II — 5, III — 29, IV — 123, V — 323, VI — 783, VII — 727, VIII — 19,572. C) dla zajęć przemysłowych: kat. I — 0, II — 60, III — 37, IV — 104. (az.)

Obniżenie opłat od win krajowych.

Kilkakrotnie w ciągu rb. pisaliśmy o przemyśle win krajowych, który, naskutek wysokich podatków i wzmożonego etatyzmu, znalazł się prawie w stanie likwidacji. Sprawa tej gałęzi wytwórczości była omawiana również na Naradzie Gospodarczej.

W konsekwencji interwencji organizacyj gospodarczych departament opłat akcyzowych min. skarbu przystąpił do prac nad nowelizacją opłat od win wyrobu krajowego. Prace idą w kierunku obniżenia tych opłat, aby w ten sposób umożliwić produkcji krajowej konkurencję z zagranicznemi wyrobami. Rozporządzenie o obniżce opłat akcyzowych od win krajowej produkcji ma być ogłoszone niebawem w Dzienniku Ustaw.*)

*) Dowiadujemy się w ostatniej chwili że odnośne rozporządzenie ukazało się w Dzienniku Ustaw z datą 31 lipca.

Sprawy socjalne.

Sądy Pracy.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1936 r. (Dz. U. 54/36 poz. 391), przekształca z dniem 1 października 1936 r. Sądy Przemysłowe i Kupieckie Województwa Poznańskiego i Pomorskiego oraz górnośląskiej części Województwa Śląskiego, na Sądy Pracy na następujących zasadach:

Z dniem 1 października 1936 (§ 2 rozp.) zostają zniesione wszystkie istniejące dotychczas na terenie Województwa Poznańskiego, Pomorskiego i górnośląskiej części Województwa Śląskiego, Sądy Przemysłowe i Kupieckie.

W myśl § 3 rozp. z dnia 1 października 1936 ustanowione zostają samoistne Sądy Pracy w Poznaniu w okręgu Sądu Okręgowego w Poznaniu, z okręgiem obejmującym miasto Poznań i powiat, w Katowicach, w Chorzowie, w Gdyni w okręgu Sądu Okręgowego w Gdyni, z okręgiem obejmującym okręg Sądu Grodzkiego w Gdyni, oraz Sądy Pracy przy Sądach Grodzkich w Bydgoszczy, Grudziądzu, Toruniu i Tarnowskich Górach. Równocześnie rozporządzenie z 2 VII. 36, ustala liczbę ławników i zastępców ławników Sądów Pracy w sposób następujący:

dla Poznania po 62 ławników i 124 zastępców ławników z obu grup (grupa pracobiorców i grupa pracodawców) i dla właściwego dla Sądu Pracy w Poznaniu Sądu Okręgowego (w Poznaniu) po 24 ławników i 48 zastępców ławn. dla obu grup;

dla Gdyni po 32 ławników i 64 zastępców i dla właściwego dla Sądu Pracy w Gdyni Sądu Okręgowego w Gdyni po 20 ławników i 40 zastępców z każdej grupy (pracodawców, pracobiorców);

dla Sądów Pracy przy Sądach Grodzkich — Bydgoszczy po 26 ławników i po 62 zastępców, oraz dla Sądu Okręgowego w Bydgoszczy po 16 ławników i po 32 zast. z każdej grupy;

dla Grudziądza po 20 ławników i po 40 zastępców i dla Sądu Okręgowego w Grudziądzu po 12 ławników i 24 zastępców z każdej grupy;

dla Torunia 26 ławników i 52 zastępców oraz dla Sądu Okręgowego w Toruniu po 16 ławników i 32 zastępców ławników.

Ławników powoływać będą prezesowie właściwych Sądów Apelacyjnych na podstawie wspólnych wniosków okr. inspektorów pracy i wojewódzkich władz administracji ogólnej.

Wszystkie spory, wszczęte przed 1 października 1936 r. przed sądami przemysłowemi lub kupieckiemi, będą przekazane do rozpatrzenia nowopowołanym sądom pracy lub sądom grodzkim w miejscowościach,

które nie należą do okręgu żadnego sądu pracy; sądy te orzekać będą z uwzględnieniem już dokonanych przez sąd przemysłowy lub kupiecki czynności, zebranego materjału i pobranych opłat. Spory, należące do właściwości sądów pracy, a wszczęte przed 1 października 1936 r. przed sądami powszechnemi, będą rozpatrywane aż do ukończenia przez te sądy powszechne, które były dla tych spraw właściwe przed powyższym dniem.

Zgodnie z rozporządzeniem Prez. Rzplitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. 95/34 poz 854, prawo o sądach pracy), do właściwości sądów pracy należy rozstrzyganie spraw spornych cywilnych w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza zł 10.000, a które wynikają:

1) ze stosunku pracy;
2) ze stosunku chałupniczego;
3) z umowy o naukę zawodową,
4) ze wspólnej pracy w tym samym zakładzie pracy;
5) z należenia do instytucyj ubezp. społ. ich instytucyj zastępczych lub kas zapomogowych, jeżeli ustawa lub statut takiej instytucji lub kasy nie przekazuje rozstrzygania tych spraw sądom szczególnym, władzom administracyjnym lub komisjom rozjemczym.

Sądy pracy są właściwe również wtedy, gdy prawa lub obowiązki ze stosunków, wymienionych wyżej, przeszły na inną osobę.

Właściwość sądu pracy uchyla właciwość innych sądów, władz oraz komisyj polubownych, rozjemczych i specjalnych, powołanych ustawowo do załatwienia zatargów między pracodawcami a pracownikami, z zastrzerzeniem (§ 50 prawa o sądach pracy), że komisje pojednawczo - rozjemcze, działające na podstawie rozp. z 23. XII. 1918 o umowach zbiorowych, wydziałach robotn., oraz o rozjemstwie w zatargach pracy, orzekają nadal w sporach indywidualnych.

Instancją odwoławczą dla sądów pracy, jest właściwy dla danego sądu pracy — sąd okręgowy.

W sprawie umorzenia i obniżenia odsetek od zaległości w składkach i opłatach na rzecz ubezpieczeń społecznych.

Przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe w niklej mierze wykorzystują możliwość ubiegania się o przyznanie ulg, polegających na umorzeniu lub zmniejszeniu odsetek od zaległości w składkach i opłat ubezpieczeniowych.
Art. 9 ustawy z dnia 18. III. 1935 r. o pobieraniu odsetek od zaległości w podatkach państwowych i innych daninach publicznych oraz w składkach i opłatach na rzecz prawno - publicznych instytucyj ubezpieczeniowych (Dz. U. Nr. 8 poz. 88 z roku 1936) przewiduje możliwość umorzenia i obniżenia zasługujących w gospodarczo uzasadnionych lub na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach odsetek i odsetek ulgowych od składek i opłat na rzecz instytucyj ubezpieczeń społecznych, bez względu na to z jakiego okresu czasu pochodzą zaległości.

Instytucje ubezpieczeń społecznych przystąpić miały ostatnio do załatwienia powyższych spraw, pożądanem jest przeto, aby przedsiębiorstwa, które zamierzają ubiegać się o przyznanie ulg, wystąpiły bezpośrednio do właściwej Ubezpieczalni Społecznej z stosownemi podaniami.

Potrącenie pracownikowi z wypłaty należności otrzymanych od ubezpiecz. świadczeń.

Z orzeczenia Sądu Najwyższego Izby Cywilnej z dnia 13 października 1935 r. L. C. II 1511/35.

W razie choroby lub nieszczęśliwego wypadku pracownika wolno pracodawcy potrącić z wynagrodzenia pracownika tylko te kwoty, należne pracownikowi z tytułu ubezpieczenia prawno -publicznego, które pracownik z tego tytułu już otrzymał; pracodawca może więc potrącić te kwoty z wynagrodzenia pracownika za ten miesiąc, za który przypada wypłata należności z tytułu ubezpieczenia, jedynie w przypadku pobierania przez pracownika wynagrodzenia zdołu, w przypadku zaś pobierania przez pracownika wynagrodzenia zgóry, pracodawca może i powinien potrącić te kwoty dopiero przy najbliższej wypłacie wynagrodzenia pracownikowi po dowiedzeniu się, że pracownik te kwoty otrzymał.

Handel zagraniczny.

Zmiana przepisów dewizowych.

W Nr. 57 Dziennika Ustaw z dnia 27 lipca br. ukazało się nowe rozporządzenie Ministra Skarbu (z dnia 24 lipca br.) o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznemi i krajowemi środkami płatniczemi. Rozporządzenie to wchodzi w życie z dniem 1-go sierpnia br. i zastąpi tracące z tym dniem moc obowiązującą rozporządzenie z dnia 26 kwietnia rb.

Nowe rozporządzenie Ministra Skarbu w dużej swej części powtarza przepisy rozporządzenia z dnia 26 kwietnia, wzgl. wprowadza nieznaczne tylko zmiany, które albo mają charakter redakcyjny, albo też narzuciły się już w praktyce w ciągu trzech pierwszych miesięcy wykonywania reglamentacji dewizowej.

Wśród zmian tych wyliczyć należy pewne zwiększenie zakresu funkcji Komisji Dewizowej, gdyż np. niektóre zezwolenia, udzielane przedtem przez Bank Polski, w myśl nowych przepisów są udzielane przez Komisję Dewizową.

Wymienić również należy wstawienie nowego paragrafu, na którego podstawie „wykonywanie dyspozy-

cji cudzoziemców co do papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów, złożonych przez nich na przechowanie u osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju — jest bez zezwolenia zabronione". Inny przepis § 11 postanawia, że weksle i czeki, wysyłane zagranicę na podstawie generalnego lub specjalnego zezwolenia Komisji Dewizowej, powinny być przed wysłaniem opatrzone przez bank dewizowy przewidzianą w zezwoleniu na wysłanie adnotacją.

Dotychczas adnotacją tą opatrywał weksle i czeki Bank Polski. § 14, mówiący o rachunkach cudzoziemców w bankach dewizowych, wylicza obok rachunków wolnych i zablokowanych również rachunki inne, (specjalne). Ustęp 2 tegoż paragrafu jest nowy i dotyczy rachunków, jakie inne osoby fizyczne i prawne w kraju prowadzą dla cudzoziemców, z którymi mają rozliczenia pieniężne z obrotów towarowych lub innych tytułów. Prowadzenie tych rachunków nie uwalnia od obowiązku uzyskania wymaganego zezwolenia na same czynności, będące treścią księgowania. Księgowanie nie może prowadzić do kompensaty należności wzajemnych, jeżeli na ich skompensowanie nie uzyskano zezwolenia. § 19, poświęcony obowiązkowi zaofiarowania należności zagranicznych do skupu, został rozszerzony i nowe w tym względzie przepisy ustalają:

1. że eksporterzy są obowiązani zaofiarować do skupu Bankowi Polskiemu lub bankowi dewizowemu bezzwłocznie po otrzymaniu całkowitą należność, przypadającą im za sprzedane zagranicę towary bądź zaliczkę otrzymaną na poczet tej należności, podług kursu odnośnej wypłaty lub wykazać się otrzymaniem tej należności z rachunku zagranicznego wolnego;

2. że eksporterzy są obowiązani — na żądanie — do składania Bankowi Polskiemu sprawozdań, które powinny obejmować rodzaj i cenę jednostkową towarów, sprzedanych przez eksporterów zagranicę, sumy należności zagranicznych za te towary oraz stwierdzenie, kiedy i jakiemu bankowi dewizowemu rzeczone należności zostały lub zostaną zaofiarowane do skupu;

3. że Bankowi Polskiemu służy prawo rewidowania ksiąg eksporterów celem stwierdzenia, czy eksporterzy wywiązali się z obowiązków, ustanowionych w paragrafie niniejszym;

4. że obowiązek zaofiarowania do skupu odnosi się w równej mierze do należności, przypadających za sprzedane lub zastawione zagranicą wszelkie papiery procentowe i dywidendowe oraz za kupony od tych papierów;

5. że uzyskane od cudzoziemców kredyty oraz udzielona poręka za spłatę takich kredytów podlegają zgłoszeniu w Banku Polskim w terminie dni 7 od dnia uzyskania kredytu lub udzielenia poręki.

Najważniejszej zmianie uległ rozdział IV, poświęcony wywozowi zagranicę środków płatniczych, walorów i książeczek oszczędnościowych. Zmiana ta dotyczy przedewszystkiem obniżenia ze zł 500,— do zł 200,— maksymalnej sumy środków płatniczych, dozwolonych do wywozu zagranicę bez specjalnego zezwolenia. Jednocześnie z 50 do 10 zł obniżono sumę, którą mają prawo przenieść każdorazowo zagranicę osoby, przekraczające granicę na podstawie przepustek granicznych, kart cyrkulacyjnych i t. p.

Zważywszy na wagę tych przepisów, podajemy § 12 w obszernem streszczeniu:

Wywóz zagranicę krajowych i zagranicznych środków płatniczych dozwolony jest bez specjalnego zezwolenia do wysokości równowartości 200 zł (dotychczas 500 zł) na każdą osobę, legitymującą się osobnym paszportem zagranicznym, lub na jeden paszport zagraniczny. Osoba, uprawniona do wielokrotnego przejścia granicy, nie może wywieść w ciągu jednego miesiąca kalendarzowego więcej, niż równowartość 200 zł dotychczas 500 zł). Zasady powyższe nie mają zastosowania w wypadkach, kiedy Komisja Dewizowa ustanowiła normy odrębne, określające zarówno rodzaje, jak i wysokość kwoty środków płatniczych, dozwolonych do wywozu bez specjalnego zezwolenia przy wyjeździe do określonych krajów. Osoby przekraczające granicę na podstawie przepustek granicznych, kart cyrkulacyjnych itp., mają prawo przenieść każdorazowo zagranicę sumę, odpowiadającą równowartości 10 zł (dotychczas jednorazowo 50 zł w ciągu miesiąca zaś do 250 zł). Osoby, uprawnione do przekroczenia granicy na podstawie legitymacyj członkowskich związków turystycznych, mają prawo przenieść każdorazowo zagranicę sumę, odpowiadającą równowartości 50 zł, łącznie jednak w ciągu miesiąca kalendarzowego nie więcej, jak równowartość 100 złotych. Z powyższych uprawnień mogą korzystać tylko osoby fizyczne, niebędące cudzoziemcami, jeżeli przekraczają granicę w miejscach do tego przeznaczonych i zgłaszają całkowitą wywożoną kwotę środków płatniczych organom celnym lub granicznej kontroli skarbowej. Do wywozu środków płatniczych na kwoty wyższe, niż wyżej wymienione, jak również do wywozu papierów procentowych i dywidendowych, kuponów od takich papierów oraz książeczek oszczędnościowych, wymagane jest zezwolenie Komisji Dewizowej.

Osoba fizyczna, niebędąca cudzoziemcem, o ile posiada takie zezwolenie, może jednocześnie wywieść oprócz środków płatniczych, walorów i książeczek oszczędnościowych, wymienionych w zezwoleniu, również kwotę dozwoloną do wywozu, w myśl pierwszych ustępów omawianego paragrafu, jeżeli w zezwoleniu inaczej nie zastrzeżono. Osoby, przekraczające granicę, obowiązane są zgłosić organom celnym, a na granicy polsko - gdańskiej — granicznej kontroli skarbowej: przy wyjeździe z kraju; — całkowitą kwotę wywożonych środków płatniczych, jak również złota, papierów procentowych i dywidendowych, kuponów, oraz książeczek oszczędnościowych, a przy wjeździe do kraju — złota, papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów, przywożonych do Polski.

Przepisy te w nowem brzmieniu nie zawierają przepisu, na którego podstawie osoby, wyjeżdżające na obszar W. M. Gdańska, o ile legitymowały się zwyczajnym dowodem osobistym, miały prawo wywieść każdorazowo bez zezwolenia sumę, stanowiącą równowartość 100 zł, łącznie jednak w ciągu miesiąca kalendarzowego nie więcej, jak równowartość 500 zł.

Jak wyżej zaznaczono, nowe przepisy wchodzą w życie z dniem 1 sierpnia rb., a równocześnie straci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 26 kwietnia rb. oraz § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 maja rb.

Zarządzenie Komisji dewizowej.

Komisja Dewizowa zezwoliła generalnie aż do odwołania: 1) zamieszkałym w kraju dzierżawcom i lokatorom nieruchomości, będących własnością cudzoziemców, na płacenie wszelkich należności z tytułu najmu lub dzierżawy do rąk zamieszkałych w kraju administratorów, 2) administratorom zaś na opłacanie w kraju wszystkich podatków, opłat i wydatków, związanych z administracją i konserwacją danej nieruchomości; na wypłacanie w kraju zaopatrzeń emerytalnych byłych

pracowników; na czynienie nakładów, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego; na opłacanie w kraju odsetek i kapitału długów hipotecznych z tem, że jeśli wierzyciel jest cudzoziemcem zapłata nastąpić może jedynie na rachunek zablokowany wierzyciela. Zezwolenie to udzielone zostało pod warunkiem, że właściciel wyrazi zgodę na wpłacenie przez administratora pozostałej nadwyżki dochodów nad wydatkami we wskazanym przez niego banku dewizowym lub oddziale Banku Polskiego oraz, że administrator wpłacać będzie co miesiąc do tego banku nadwyżkę z ub. miesiąca. Nie wolno administratorowi bez zezwolenia przekazać zagranicę lub wpłacić jakąkolwiek sumę do rąk właściciela.

Wstrzymanie przekazów na rzecz wierzycieli szwajcarskich.

Niżej podajemy okólnik Komisji Dewizowej Nr. 22 z dnia 10 lipca b.r.

„Wobec wprowadzenia przez Szwajcarję obowiązku wpłacania należności, przypadających eksporterom polskim na rachunki zablokowane w Szwajcarskim Banku Narodowym i zapowiedzi rokowań o zawarcie układu rozrachunkowego — Komisja Dewizowa podaje do wiadomości, że wstrzymała udzielanie zezwoleń na dokonywanie przekazów oraz wpłat na zagraniczne rachunki wolne z tytułu wszelkich zobowiązań dłużników, zamieszkałych w Polsce, wobec wierzycieli, zamieszkałych w Szwajcarji.

W związku z powyższem dłużnicy polscy mogą sumy należne eksporterom szwajcarskim, z tytułu dostawy towarów łącznie z kosztami dodatkowemi, jak koszty transportu, ubezpieczenia, prowizje itp. wpłacać do Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego, wszelkie zaś sumy z tytułu zobowiązań finansowych (spłaty kapitałów i odsetek) — na rachunek „Przekazy na Szwajcarję" w Banku Polskim.

Wierzyciele szwajcarscy będą mogli dysponować sumami, wpłaconemi na rachunek w Banku Polskim, po zawarciu umowy rozrachunkowej między rządami polskim a szwajcarskim.

Z chwilą otrzymania niniejszego okólnika tracą banki dewizowe i oddziały Banku Polskiego — o ile chodzi o Szwajcarję — nadane im w dotychczasowych zarówno generalnych, jak i indywidualnych zezwoleniach, prawa uskuteczniania przekazów, zapisywania wpływów z weksli i czeków na zagraniczne rachunki wolne itp., z wyjątkiem jedynie przekazów na koszty utrzymania, które są nadal dozwolone w granicach dotychczas obowiązujących".

Podpisanie polsko-francuskiego prowizorycznego układu handlowego.

W dniu 18 lipca podpisany został układ prowizoryczny między Francją a Polską, regulujący stosunki gospodarcze między obu krajami. Układ ten wszedł w życie z dniem 20 lipca zastępując konwencję handlową z 1924 r., która straciła moc z tą datą.

Nowy układ zawarty jest na okres 6 miesięcy z możliwością przedłużenia na dalszy okres i reguluje sprawę płatności między Francją i Polską. Polska uzyskuje we Francji taryfy minimalne oraz KNU, wzamian za co Francja otrzymała szereg zniżek celnych na artykuły, interesujące eksport francuski do Polski. Oprócz tego układ zawiera umowę kontygentową, na podstawie której oba kraje gwarantują sobie wzajemną wymianę towarów.

Podpisania układu dokonali: ze strony francuskiej Minister Spraw Zagranicznych Delbos i Minister Przemysłu i Handlu, Bastid, ze strony polskiej — Ambasador Łukasiewicz.

Umowa handlowa z Finlandją.

W dn. 16 lipca między Rządami Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Finlandzkiej został podpisany dodatkowy protokół taryfowy, uzupełniający umowę handlową i nawigacyjną między Polską i Finlandją z dn. 10/XI. 1923 r. oraz protokół taryfowy z dn. 30/VI. 1934 r.

Stosownie do powyższego drugiego protokułu taryfowego, zostały przynane Finlandji specjalne zniżki celne na sery, na specjalny kwas tłuszczowy, na kalosze, szpulki do nici, tekturę izolacyjną, tekturę duplex i triplex, bibułę do atramentu i do filcowania, bibułkę oraz na wirówki do mleka.

Pozatem zostały ustalone możliwości zwiększenia obrotów między obu krajami drogą przyznania odpowiednich kontyngentów na towary, objęte zakazami przywozu.

Gwarancje państwa dla tranzakcji eksportowych.

Wobec coraz większego zacieśniania się rynków europejskich eksport nasz zmuszony jest szukać dla siebie nowych dróg na rynki zamorskie. Tego rodzaju pionierska praca, jako obciążająca przedsiębiorcę znacznem ryzykiem, korzysta z pomocy Państwa. Między różnemi formami pomocy, stosuje się również gwarancje Skarbu Państwa dla eksporterów.

Komitet Ekonomiczny Ministrów na ostatniem swem posiedzeniu, rozważając te zagadnienia, upoważnił ministra skarbu do udzielenia generalnej gwarancji Skarbu Państwa w granicach 10 milj. zł wobec przedsiębiorstw bankowych finansujących tranzakcje eksportowe, za wypłacalność eksporterów wzgl. zagranicznych nabywców towarów lub też łącznie eksporterów i nabywców.

Gwarancje te będą obejmować tranzakcje eksportowe, zaopinjowane przez Państwowy Instytut Eksportowy, na które przedsiębiorstwa bankowe udzielą kredytu w wysokości nieprzekraczającej 100 tys. zł.

Zastosowanie tej formy pomocy stanowić będzie dla polskiego eksportu niewątpliwie zachętę w kierunku szukania nowych odbiorców oraz zdobywania nowych rynków zbytu.

Z konferencji w sprawie reorganizacji Centralnej Komisji Przywozowej.

W dniu 10 lipca r. b. odbyła się konferencja przedstawicieli izb przemysłowo-handlowych i centralnych wolnych organizacyj gospodarczych w sprawie reorganizacji Centralnej Komisji Przywozowej. Projekt ten pozostaje w związku z zaleceniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu rozpatrzenia przez Związek Izb kwestji decentralizacji wydawania pozwoleń przywozowych, zwłaszcza w konsekwencji objęcia ostatnio całego importu zakazami przywozu.

Na wspomnianej powyżej konferencji w dniu 10 lipca r. b. ustalono następujące wytyczne prac specjalnie powołanej Podkomisji do opracowania projektu nowego regulaminu Centralnej Komisji Przywozowej (do Komisji tej weszli: z ramienia Związku Izb — dyr. Drozdowski z Katowic, p. o. dyr. Gadomski z Sosnowca i dyr. Waschko z Poznania, z wolnych organizacyj gospodarczych — wiceprezes Stypiński i dyr. Wencel):

A. Zasady decentralizacji wydawania pozwoleń przywozu.

1. Decentralizacja winna być realizowana stopniowo; początkowo izby przejmą podział kontygentów na towary masowe, rozdzielane na plenarnych zebraniach C. K. P., następnie zakres kompetencyj izb będzie rozszerzony.

2. Podział kontyngentów na towary, nieobjęte kontyngentami stałemi, pozostanie w każdym razie w kompetencji Centralnej Komisji Przywozowej.

3. Zostanie opracowana lista towarów, które będą mogły być w pierwszym okresie przejęte przez izby: z listy tej zostaną wydzielone towary, stanowiące przedmiot zainteresowań rolnictwa i ew. rzemiosła.

4. Zostaną opracowane kryterja dla ustalenia udziału sfer rolniczych i rzemieślniczych w podziale kontygentów, przyczem jako ewentualność winna być rozważana sprawa dzielenia kontyngentów rolniczych i rzemieślniczych bezpośrednio przez C. K. P.

5. Podział kontyngentów i wydawanie pozwoleń przywozu dla okręgu warszawskiego może być przekazane biuru Centralnej Komisji Przywozowej.

6. Projekt obejmie również problem gdański.

B. Struktura C. K. P. i organów terytorjalnych.

1. Centralna Komisja Przywozowa będzie stanowić jeden z Komitetów Rady Handlu Zagranicznego — Komitet Importowy.

2. W skład Komisji wejdą następujące grupy:

I. Grupa przemysłowo - handlowa:
   a) izby przemysowo - handlowe po 1 delegacie — razem 10 del.
   b) wolne organizacje centralne po 1 delegacie — razem 4 del.

II. Grupa rolnicza:
   c) Związek Izb i Organizacyj rolniczych — razem 5 del.

III. Grupa rzemieślnicza:
   d) Związek Izb Rzemieślniczych — razem 1 del.

IV. Grupa „Różni"
   e) Gdańska Izba Handlu Zagranicznego — razem 1 del.
   f) Związek Spółdzielni „Społem" — razem 1 del.

3. W poszczególnych okręgach izbowych będą utworzone komisje okręgowe z udziałem przedstawicieli wszystkich trzech samorządów gospodarczych, przyczem komisje powinny być tak skonstruowane, aby mogły służyć i innym zadaniom, wynikającym z działalności R. H. Z.

C. Sprawy administracyjne:

1. Należy wyjaśnić sprawę odpowiedzialności za wydawanie pozwoleń przywozu (czy dyrektorzy izb w zakresie czynności poruczonych, czy specjalni delegaci Ministerstwa Przemysłu i Handlu).

2. Należy opracować zagadnienie kosztów, związanych z decentralizacją wydawania pozwoleń przywozu, z uwzględnieniem źródeł ich pokrycia.

Na konferencji tej poruszono również sprawę instrukcji Ministerstwa Przemysłu i Handlu w kwestji ustalania niektórych kontyngentów surowcowych na potrzeby rynku wewnętrznego i przydziału dla nich dewiz, przyczem uchwalono zgłosić Ministerstwu Przemysłu i Handlu gotowość niezwłocznego przejęcia przez izby funkcyj wydawania pozwoleń przywozowych na surowce, objęte instrukcją, z tem, iż — zgodnie z wnioskiem delegata Izby Sosnowieckiej — wypowiedziano się, by właściwość terytorjalną izb do wystawienia zaświadczeń na prawo przywozu, określać według siedziby importera, a nie siedziby organizacji branżowej.

Możliwości zbytu papieru w Norwegji.

Firma w Oslo interesuje się nawiązaniem stosunków handlowych z polskiemi fabrykami papieru głównie sulfitowego. Zainteresowani eksporterzy celem otrzymania bliższych informacyj winni porozumieć się z Państwowym Instytutem Eksportowym, Warszawa, Elektoralna 2.

Transport.

O wznowienie działalności Państwowej Rady Komunikacyjnej.

W związku z upływem w marcu br. pierwszej kadencji Państwowej Rady Komunikacyjnej, Związek Izb skierował do Ministerstwa Komunikacji memorjał o zarządzenie wyborów do Rady i otwarcie w najbliższym czasie jej drugiej kadencji.

Związek w wystąpieniu swem zauważył, że w myśl ustawy z dnia 15. IV. 1921 r. oraz rozporządzeń wykonawczych z dnia 2. VI. 1932 r. i 29. XI. 1935 r. wybory do nowej Państwowej Rady Komunikacyjnej winny być rozpisane pod koniec każdej kadencji tej Rady, aby ciągłość jej prac nie została naruszona, a przez to nie został utracony, nawet przejściowo, kontakt władz kolejowych z przedstawicielami sfer gospodarczych, potrzebny zwłaszcza w okresie, ciężkim zarówno dla kolei, jak i dla wszystkich placówek przemysłowych i handlowych.

Powyższy warunek dochowany nie został i w chwili obecnej sfery gospodarcze nie posiadają żadnego głosu, choćby jedynie doradczego, w pracach Ministerstwa Komunikacji, co jest tem dotkliwsze, że w gestji tego Ministerstwa zostałześrodkawany cały szereg niezmiernie żywotnych dziedzin, jak polityka taryfowa, dróg kołowych i motoryzacja kraju, wysuwających się niewątpliwie na czoło najisotniejszych zainteresowań sfer gospodarczych.

Stan obecny jest szkodliwy i dlatego Związek Izb zgłosił powyższy wniosek, sądząc, że uwzględnienie go wznowi utracony chwilowo kontakt życia gospodarczego z Ministerstwem Komunikacji.

W sprawie podwyższenia opłat, za deklarowanie wartości dostawy ładunków wagonowych.

Ministerstwo Komunikacji zamierza podwyższyć z 1 zł na 10 zł od przesyłki minimalną opłatę za dekla-

rację wartości dostawy przy przesyłkach wagonowych przewidzianą w p. 13 rozdział IV taryfy towarowej PKP Cz. I B, ponieważ obecnie najmniejszą opłatę za deklarację wartości dostawy pobiera się w jednakowej wysokości zarówno od przesyłki drobnicowej, jak i wagonowej, zaś wysokość odszkodowania, wypłaconego przez Kolej z tytułu przekroczenia terminu dostawy w razie deklarowania dostawy (§ 35 Cz. I A T. T. jest inna przy przesyłce drobnicowej i inna przy przesyłce wagonowej .

Sfery gospodarcze nie znajdują słusznych momentów dla projektowanej podwyżki. Obecnie wysokość przewozu, wynosząca 250 km na dwie doby przesyłek zwyczajnych przy zachowaniu dodatkowych trzech dni na załatwienie przez Kolej czynności ekspedycyjnych i dla wydania ładunku, zabezpiecza całkowicie koleje od wypłaty odszkodowania, które zresztą wynosi zaledwie od 1/10 do 4/10 wysokości przewoźnego. Wprowadzenie zatem podwyżki byłoby słusznem tylko w wypadku wydatnego przyśpieszenia przewozu i skrócenia przepisowego czasokresu wyczekiwania i wydania ładunku z 3-ch do 2 dni. Po zmianie powyższej, nadawcy opłacać się będzie uiszczenie wyższej stawki deklaracji, w przeciwnym razie będzie to jedynie podwyższeniem przewoźnego i tak już wysokiego dla całego szeregu artykułów.

Różne.

Reforma godzin dokonywania protestów wekslowych.

Związek Izb Przemysłowo - Handlowych R. P. wypowiedział swoją opinję w odpowiedzi na pismo Ministerstwa Rolnictwa w sprawie godzin dokonywania protestów wekslowych. Ze względu na handlowy charakter weksli, Związek Izb proponuje, aby protesty wekslowe dokonywane były w godzinach otwarcia większości zakładów handlowych, a mianowicie od godz. 9 do 19-tej. Natomiast protesty czekowe z uwagi na to, że czeki mogą być wystawione tylko na instytucje kredytowe, winny być, zdaniem Związku, dokonywane w czasie urzędowania tych instytucji, ściślej mówiąc w godzinach kasowych. Dokładne oznaczenie tych godzin jest o tyle utrudnione, iż nie są one jednolite we wszystkich miejscowościach.

Wydawnictwa.

Pamięci Króla Czynu. Nakładem Komitetu Obchodu 25-lecia śmierci księdza Patrona Piotra Wawrzyniaka ukazała się broszura pod powyższym tytułem.

Broszura dotyczy obchodu 25-lecia śmierci w Poznaniu (9 listopada ub. r.) i w Katowicach (22 grudnia ub. r.).

Szereg pięknych i treściwych przemówień zawartych w pracy stanowi trwałą pamiątkę obchodu i stanowi trwały przyczynek do pamięci o jednym z największych i najbardziej zasłużonych działaczy na polu niepodległości gospodarczej kraju.

Redakcja i Administracja: Rzeczypospolitej 1. — Czcionkami Drukarni Wydawniczej Fr. Krajna Sp. z o. o., Poznań, ul. Strzałowa 2a
Redaktor odpowiedzialny: Dyrektor Franciszek Łyczywek.